

## Det grønlandske Postvæsen, af Arnkiel, Postexpedient.

Det kan naturligvis ikke fejle, at mangen Udklædning, der hører Udtrykket „det grønlandske Postvæsen“, vil smile derover, i det han finder det altfor kuriøst, at man bruger et saadant Udtryk, hvad enten man derved forstaar en Post mellem civiliserede Egne og Grønland eller en Post i selve dette udstrakte Land. Han vil kunne indse, at der en Gang imellem „med Lejlighed“ gaar Bud til eller fra en eller anden Polarfarer i disse Egne, og at der mulig der oppe findes en Poststation, som svarer til Tønden ved Magalhaensstrædet, hvortil de forbisejende Skibe, som gaa imellem Ny York og San Francisco, søge hen for at faa eller aflevere Breve og Aviser; men — han kan slet ikke tænke sig, at der i Grønland er et virkeligt og efter Forholdene ret vel indrettet Postvæsen, som er i stadig Gang Aar efter Aar. Og selv om mangen Landsmand ved at læse i Bladene, at den kgl. grønlandske Handels Skibe medtager Breve og Pakker, deraf kan slutte, at der regelret gaar Bud til og fra det udstrakte Land, som staar under den danske Krone, vil han mulig undres over, at der ogsaa er regelret Post imellem de forskjellige Kolonier i Grønland. Af disse Grunde vil en Skildring af hele den mærkelige Institution, den eneste i sit Slags i Verden, ventelig kunne have nogen Interesse. De trykte Kilder, hvoraf jeg har øst, ere baade danske og fremmede, og jeg har desuden paa mangt et Punkt faaet velvillig Underretning, dels igjennem den grønlandske Handels Kontorer og dels fra danske Folk, der have boet længere Tid oppe i Grønland.

I et Land, der ligger saa afsides som Grønland og har saa ejendommelige Forhold, som kun er fremkommeligt paa korte Strækninger og over enkelte Halvøer og Øer, hvor Anlægget af Landeveje og Jærnveje er en Umulighed, hvor al Befordring selv imellem de nærmest ved hinanden liggende Kolonier saa godt som udelukkende maa ske ad Søvejen, hvor endelig ogsaa Færdselen paa Havet hindres eller standses paa mange Maader — i et saadant Land maa al Samferdsel og Førsel nødvendigvis finde Sted paa en Maade, som er vidt forskjellig fra, hvad man kjender anden Steds; Postvæsenet i Grønland er derfor noget, som er fuldstændig særegent for dette Land. Medens Befordringsmidlerne i andre Lande have maattet gjennemgaa en Mængde Ændringer og haft de mest forskjellige Skikkelser, anvender man derimod i Grønland de samme Befordringsmidler, som de indfødte betjente sig af, forinden Danskerne bo-

satte sig i Landet. Ved Siden heraf bruger man vistnok europæiske Fartøjer til Rejser og til Transporter; men al Postforsendelsen sker ved de indfødtes Hjælp og deres egne Befordringsmidler, Kajaken og Hundeskæden, der i den forløbne Tid ere blevne fuldstændig upaavirkede af Samkvæmmet med Evropæerne, og det er især dette, der giver den grønlandske Post sit særegne Præg. Og man maa ikke glemme, at den Strækning, som udgjør Postlinjen i Grønland, ikke er mindre end 2—300 danske Mile lang, lige saa lang som Vejen fra Hamburg eller fra Kristiania til Neapel.

I nøje Forbindelse med den grønlandske Post staar Befordringen af Efterretninger imellem Grønland og Omverdenen, og i Særdeleshed Forbindelsen med Kjøbenhavn ved Hjælp af den kgl. grønlandske Handels Skibe. Saa vel af denne Grund som i Betragtning af den store Betydning, Postskibenes Komme til Grønland har i det isolerede Liv, som de derboende Danskere føre, skulle vi i det følgende først gjøre disse Forhold til Maalet for Omtale.

I. Kun i den korte Sommer kan Forbindelsen med Omverdenen finde Sted, og i hele den lange Vinter er den fuldstændig afbrudt. *Særligt af Meddelelser* fra Hjemmet maa derfor ofte føles af Danskerne i Grønland; men det er dog især hen ad Foraaret, naar Skibene snart kunne ventes, at Længselen hviler mest trykkende paa Sindet. Naar Skibene ere afsejlede om Efteraaret, siger man sig selv, at der ikke før næste Sommer er flere Efterretninger at vente, og man finder sig da taalmodig deri; men naar den Tid nærmer sig, da der atter bliver Mulighed for at høre hjemme fra, dukker Længselen op igjen. Man begynder at udregne, naar Efterretningerne kunne ventes, og at holde Udkig efter Skibene, og Tankerne om Hjemmet tillige med Angsten for alt, hvad der kan være sket i Aarets Løb, vækkes med fornyet Kraft. Paa denne Tid føles det ret, hvor ensomt man er stillet i Grønland ved Aaret rundt at være uden Forbindelse med Slægt og Venner.

I de nordligste Kolonier faar man ofte de første Nyheder fra de *engelske Hvalfangere*, der i Reglen tidlig om Foraaret ere der oppe, hvor de da ligge og vente paa, at Isen skal drive bort. Grønlønderne ere altid ivrige efter at opsøge Skibene, saa snart de se dem i Søen, og, om end ingen af Parterne forstaar den andens Sprog — skjönt mangen Grønlønder dog har lært

nogle engelske Ord og Sætninger, — er man af Mangel paa bedre Underretning ivrig efter de første Nyheder, som Grønlanderne efter bedste Evne opsnappe ved Samtale med Mandskabet. Senere anløbe Hvalfangerne enkelte af Nordgrønlands Kolonier, især Godhavn, for saa vidt de kunne naa derind, ellers Noursak, Noursoak og senere Upernivik, for at høre lidt om, hvorledes Isen har ligget, og hvad der ellers kan være af Interesse for dem, eller blot for at faa sig den sidste Adspredelse og Opmuntring, inden de gaa endnu længere nord paa. De medtage derfor gjerne Breve og Aviser fra de Steder i England og Skotland, hvorfra de løbe ud, og de paatage sig ogsaa at medtage en Brevpakke til andre Kolonier og sende den saa i Land med Kajaker, som de møde. I de sidste Aar har dog denne Benyttelse af Hvalfangerskibene haft mindre at sige, da de selv nu afgaa senere, medens de danske Skibe derimod afgaa tidligere paa Aaret, end de før plejede.

Undertiden kan man med Fordel bruge Kryolitselskabets Skibe, der gaa fra Kjøbenhavn til Bruddene ved Iviktut, især fordi der er et Dampskib iblandt dem; men den Forbindelse, som finder Sted med *den kgl. grønlandske Handels Skibe* er dog den vigtigste for Kolonierne, og om der end paa anden Maade kan faas Breve, Aviser o. lign., sker dette dog mere tilfældig, saa at der kun ved den regelrette Fart med Handelens Skibe kan siges at være nogen egentlig Postforbindelse. Disse Skibe forsyne ikke alene Kolonierne med de vigtigste evropæiske Fornødenheder; men de medbringe ogsaa Fragtgoods og Post. I Reglen vedligeholdes Forbindelsen elleve Gange aarlig ved Hjælp af Handelens egne ni Skibe, sjælden kommer hertil en tolvte Tur med et fragtet Skib.

Rejsens Varighed mellem Danmark og Grønland er nogenlunde ens for de forskellige Aar. I det hele medgaar der til en Rejse omtr. 17 Uger, hvoraf 6 til Udrejsen og 5 til Hjemrejsen. Men paa de enkelte Rejsers Varighed kan der være stor Forskjel, og især kan den Tid, der hengaar, efter at Skibet er kommet til Grønland, og inden det naar ind til selve Kolonien, være højst forskjellig efter de mange forskjelligartede *Hindringer*, som Sejladsen møder. Ved Nordgrønlands Kolonier er det især Isfjældene, som gjøre Sejladsen vanskelig i enkelte Farvande. Efter at Vinterisen er gaaet bort hen paa Sommeren, begynde Fjordene „at udskyde“, d. v. s. de Isfjelde, der i Vinterens Løb have dynget sig op i de indre Isfjorde, begynde at komme i Røre og at tage Vej ud imod Havet, og, da dette især finder Sted fra Juni og Juli til sent paa Efteraaret, altsaa netop paa den Tid, Sejladsen alene kan finde Sted, kan denne derved paa enkelte Steder endog standse fuldstændig. Ved Umanak og i Særdeleshed ved Jakobshavn

kanne Fjordene blive saa opfyldte med Isfjelde, at ikke en Gang en Kajak vilde kunne finde den mindste Aabning at smutte igjennem, og for dem, der ere ude under saadanne Forhold, kan Stillingen være yderst farlig.

Men en langt større Hindring for Sejladsen end Isfjældene er den Drivis, der fra Havet ved Spitzbergen føres langs Grønlands Østkyst til Kap Fauvel, hvor den bøjer om Spidsen af Landet og følger med Strømmen videre imod Nordvest og Nord. Her lægger den sig især uden for de to sydligste Distrikter, Julianehaab og Frederikshaab, og den naaer hyppig Godthaabs og Sukkertoppens Distrikter. Denne Drivis, der jo kaldes Storisen, kan komme til hvilken som helst Tid paa Aaret ved Julianehaab; men den ligger regelret fra Februar til hen paa Eftersommeren, i det nye Ismarker i denne Tid uafbrudt følge efter hverandre. Den indeslutter fuldstændig Kysten ved Julianehaab, saa at Skibene ikke kunne gaa lige fra Søen ind til Kolonien, men maa gaa langs Isens ydre Kant nord paa, hvor de saa søge at slippe inden om Isen før imellem denne og Landet at gaa ned til Julianehaab. Den lange Række Øer, der ligger langs Kysten, hindrer Isen fra at trænge helt ind til Land, og der er derfor i Reglen aabent Farvand inden Skærs, naar ikke Paalandsvind presser Isen imod Kysten. Imidlertid er denne Tur afhængig af mange tilfældige Omstændigheder; ofte maa der søges Havn ved Godthaab og flere Steder under Vejs, saa at Ankomsten til Julianehaab undertiden kan blive forsinket nogle Uger, ja! somme Tider endog et Par Maaneder. I September plejer der at blive en Standsning i Tilførselen af Drivis, saa at Skibene paa Hjemrejsen kunne løbe lige ud fra Julianehaab.

Fra den nordlige Del af Baffinsbugten og Lancaster-sund kommer der ogsaa Drivis, men den holder sig mere imod Vest, og kommer i Almindelighed ikke Grønlands Kyster nær undtagen ved Egedesminde's Distrikt. Kun i enkelte Aar naar den helt ind til Kysten, og kun i sjældne Tilfælde volder den Sejladsen nogen Hindring. Men for øvrigt kan man, især imod Sommerens Begyndelse, vente at træffe større eller mindre Strækninger af Drivis overalt i Davisstrædet.

Den Forbindelse, som den kgl. grønlandske Handel opretholder med Kolonierne, er, som oven for sagt, af langt større Betydning for disse end hvilken som helst anden Skibsfart paa Grønland, og Postskibets Ankomst til en Koloni er den største Tildragelse i hele Aaret. Enhver søger at være den første, der faar Skibet at se og at bringe Meddelelse derom til Kolonien; men, som det saa ofte gaar, de første Rygter om, at Skibe ere sete til Sø, ere altid „forhastede“. Som oftest kommer Skuffelsen fra Isfjældene, der menes at være Skibe for fulde Sejl,

som af Strømmen føres frem med stærk Fart. Selv erfarne Søfolk ere blevne skuffede, efter længe at have set paa dem i Kikkert, og hvor meget mere udsatte for at tage fejl ere da ikke Grønlænderne, som i deres Iver for at tjene den Kop Kaffe, der er udlovat dem, der først opdager Skibet, se det, som de saa gjerne ville se.

Og naar nu Skibet virkelig viser sig i Søen, bliver der Røre i Kolonien. Hver Baad gaar ud for at hjælpe til med at bugsere Skibet, og Kajakerne, som ikke ville lade en saadan Fornøjelse gaa fra sig, følge efter. Omsider vender Lyden af Aareslagene tilbage, den blander sig med Kommandoraabene og Stemmer, der kalde og svare; og fra Klipperne, hvor Fjorden bugter sig, ser man først Toppen af Masterne mod deres Ræer komme frem, indtil Skibet kommer helt til Syne, og til sidst styrer det ind i Havnen, slæbt af en Skare Baade og omringet af en Sværm Kajaker, roede af Grønlændere, som Glæden har gjort meddelsomme, og som raabende, leende og snakkende og med alle Slags Fagter give deres overstrømmende Lykke til Kjende. Fortøjningerne blive gjort fast, Befolkningen gaar i Land fra Kajakerne og Baadene, og om Bord blive Sejlene beslaaede og alt stuvet til Side. — Det første, der sendes i Land, er Postkassen, ligesom den er det sidste, der bringes om Bord forinden Afgangen.

Tallet paa *Postforsendelser* imellem Danmark og Grønland er naturligvis ikke meget stort; men det udgjør ikke saa lidt endda. I Aaret 1879 er der udgaaet til Grønland omtrent 1800 Postforsendelser, hvoraf til Sydgrønland 840 og til Nordgrønland 960 Stkr. Fra Grønland er der samme Aar modtaget 1700 Postforsendelser, nemlig fra Sydgrønland 800 og fra Nordgrønland 900 Stkr.

**II.** Naar Kolonibestyrelsen, som forestaar og besørger Posterne, har modtaget Postkassen fra Kaptajnen, sender han den Post, der er bestemt til *andre Kolonier*, videre med Kajak. Posterne afsendes for den kgl. grønlandske Handels Regning, og enhver kan portofrit medsende private Breve, saa at den grønlandske Post med Hensyn til Taxten har naaet Idealet. Men med Undtagelse af enkelte regelrette, aarlige Poster sendes der kun Post, naar der er Embedsbreve, der skulle befordres, samt i enkelte, særlig bestemte eller indtræffende, nødvendige Handelsanliggender. Det kan derfor ske, at Breve, der med en Post ere naaede til en Koloni, men bestemte ud over denne, kunne komme til at vente længe paa Lejlighed videre frem, og man sender derfor ofte Breve imellem fjærent fra hinanden liggende Kolonier, som f. Ex. mellem de sydligste og nordligste, over Kjøbenhavn. Et lignende Forhold fandt i øvrigt i sin Tid Sted paa Island, inden den nuværende Omsejling af Øen.

Regelrette Kajakposter afsendes tre Gange aarlig, nemlig om Vinteren eller Foraaret, om Sommeren og om Efteraaret fra de fjærest liggende Kolonier over de øvrige Kolonier til Godthaab og Godhavn, hvor Inspektørerne over Syd- og Nordgrønland bo, og disse Poster gaa derfra tilbage. En Undtagelse sker med den nordligste Koloni, Upernivik, fra hvilken der kun afsendes Post én Gang aarlig i Februar Maaned med Slæder til Umanak. Af ethvert Skib, der kommer til Grønland, skal der fra det første Sted, det anløber, sendes Sundhedspas til Inspektøren, hvilket altsaa giver Anledning til Afsendelse af Kajakposter, og herved faar man ved Godthaab og Godhavn hyppig Post fra de øvrige Kolonier. I øvrigt gjælder det som Regel at indskrænke Posternes Antal ved at benytte „Lejlighed“, naar Forsendelserne uden skadelig Opsættelse laale sig forene med en saadan, og man benytter sig saaledes af de Rejser, som de forskjellige Embedsmænd foretage omkring i deres Distrikter. Da Distrikterne omfatte flere Kolonier, er der paa denne Maade god Lejlighed til at sende Breve vidt omkring. Lægerne og Præsterne sende ogsaa selv Poster, og ofte sendes der Post til Lægen for at hente Medicin eller for at bede ham om paa sin Rejse at komme et eller andet Sted hen.

I selve Koloniens Distrikt sendes der Poster i forskjellige Handelsanliggender til og fra Udstedsbestyrerne eller Udliggerne. I Koloniernes Forstanderskaber mødes Forstandere fra de forskjellige Pladser, og naar „Raadet“ skal sammenkaldes, sendes der Post til Medlemmerne. Imellem Kolonien og dens Udsteder befordres Gods og Varer med de derværende Smaaskibe og Storbaade, og med disse kan der da med det samme frit sendes ikke blot Postsager, men ogsaa større Forsendelser, Kasser og døslige. I mange Tilfælde finder denne Befordring ogsaa Sted mellem Kolonierne indbyrdes, f. Ex. naar et Skib ikke har kunnet anløbe en Koloni, men har maattet lægge de dertil bestemte Varer op ved det nærmest tilgængelige Sted. Posterne gaa altid tilbage samme Vej, som de ere komne, saa at en afgaaende Post altid fører en ankommende med sig eller omvendt, og efter Erfaring kan man nogenlunde udregne, naar en fra Kolonien afsendt Post kan ventes tilbage.

I Almindelighed gaa Posterne kun fra Koloni til Koloni eller fra Poststed til Poststed. En Undtagelse herfra er i Reglen sket med den sidste Post fra Godthaab syd og nord paa, hvorved man har opnaaet at faa Efterretninger af senere Dato fra de længere borte liggende Kolonier og tillige for en Del har undgaaet den Vanskelighed, der undertiden kan være forbunden med at faa Postfolk. Sagen er nemlig den, at man til Postmænd skal have de dygtigste Kajakroere, som tillige ere de bedste Fangere,

og at den Løn, som Grønlænderne faa for at føre Post, kun er ringe i Sammenligning med, hvad Fangsten giver i Udbytte. Denne yder dem jo ikke blot Føde, Belysning og Brændsel, men tillige et Overskud af Varer, der kunne leveres til Handelen, og Sælhundefangsten yder endog Skind til Klæder, Baade og Telte. For at bøde paa denne Vanskelighed har man forsøgt blandt andet at holde faste Postmænd; men denne Ansættelse har dog ikke været mere fast, end at man, naar Postføreren var paa Fangst, har maattet se at faa fat i en anden.

Man maa imidlertid ikke tro, at Posten i Grønland alene indskrænker sig til at sende Bud mellem de derboende Evropeære eller Embedsmænd. Det er jo kjendt nok, at Grønlænderne, der gaa klædte i Skind, og hvis Føde for en stor Del er Sælhundekjød, med Hensyn til boglige Kunster ere langt videre end mangt et evropæisk Folk, der fra Arildstid har været civiliseret; næsten alle Grønlændere kunne nemlig læse, og en stor Del af dem kan skrive. Grønlænderne ere i Almindelighed ivrige Brevskrivere, og med hver Post er der et stort Antal Breve til og fra indfødte, endog flere end imellem Evropeerne indbyrdes. Det er ellers ingenlunde smaa Poster, der sendes; Kajakerne kunne være godt fyldte, og Førerne holde nok af, at de ere brav tunge. Skjønt en Kajak bærer meget, kan der dog være mere Post end en enkelt kan rumme, men for øvrigt bruges Postkajakerne kun paa kortere Strækninger og til mindre Sendelser inden for selve Koloniens Distrikt alene; til vigtigere Papirer og paa længere Afstande gaa altid to sammen. Dette sker ikke, fordi Grønlænderne selv skulde være bange for at ro alene, hvad de jo gjøre ved mangfoldige Lejligheder, ligesom de i deres Kajaker opsøge Skibene i rum Sø for at tilbyde sig som Lodser; men fordi man ønsker at opnaa større Sikkerhed af Hensyn til de mange Farer, der let indtræffe ved saadanne Rejser. Det er saaledes hændt to med Post afsendte Grønlændere, at de under Vejs fik haardt Vejr og mødte saa megen Is, at de med Kajakerne paa Ryggen maatte springe fra det ene Istykke til det andet, hvorved den ene faldt i Vandet, men han blev da hjulpen op af den anden. Omsider bleve de nødsagede til at søge Land, de fore vild i en Snestorm imellem Fjældene og maatte til sidst paa flere Steder lade sig glide ned ad Klipperne.

Men naar saa Grønlænderen efter at have overvundet Farerne paa Land og Hav kommer til en Koloni med Posten, bringes han snart til at glemme de overvundne Møjsommeligheder. Der bliver gjort al mulig Stads af ham, han bliver vel beværtet, og han faar Hæderspladsen paa Brixen i det grønlandske Hus. Foruden Brevene og Historierne bringe Postførerne imidlertid ogsaa ofte smitsomme Syg-

domme med sig, Snue-Epidemier og deslige, og man har lagt Mærke til, at disse Sygdomme i Reglen optræde paa et Sted, lige efter at Posten har været der. Naar farlige Smitsoter, fremfor alt Børnekopper, skulde udbryde ved en Koloni, skal Posten sendes med dansk Fartøj, og det er da paa det strengeste forbudt Besætningen at træde i Samkvem med de Folk, den kommer til.

De to Postkajaker følges altid ad uden at afvige fra deres Rute, og naar man i lang Afstand ser to Kajakmænd, der ro tæt sammen og ingen Fangeblære have bag ved sig paa Kajaken, véd man strax, hvad de føre med sig. Hele Vejen, hvor de blive sæte, forkyndes det ved Raabet „Paartut“ (Posten). Naar de ikke alene medføre Post fra en af Kolonierne, men ogsaa bringe Breve, som ere komne til Kolonien med et Skib, give de dette til Kjende allerede langt borte, ved nu og da at rejse Aaren op ligesom en Mast.

Ved Midsommer, naar det er lyst og godt Vejr, eller ogsaa, naar det hænder, at de blive overraskede af Mørket, gaa Postmændene ikke ind under Vejs for at overnatte, men trække Kajakerne i Læ, stikke den enes Kajakare ind under den andens Kajakrem for at kunne holde Ligevægten og tage sig saa et lille Blund, i det de sidde i Kajakerne. Naar de synes, at de trænge til at rette Benene lidt, trække de Kajakerne i Land, rejse sig en Stendysse saa stor, at de lige kunne ligge i den, klæde den med Mos og Lyng og lægge Kajaken over sig. De vide godt at finde, hvor saadanne Stendysser allerede ere rejste ved deres Vej, saa at de lige kunne krybe i dem, saa snart de have skrabet sig lidt Lyng eller Mos sammen. Med et lille Ophold kunne de godt ro en halv Snes Timer i Træk.

Ved Jævndøgn og senere om Efteraaret, naar Dagene ere korte og mørke og Vejret uroligt, gaa de kun saa langt, at de kunne naa den næste Plads inden Aften. De inddele derfor gjerne Vejen i Dagsrejser, gaa ud saa tidlig om Morgenen som mulig og komme i Reglen ind hen ad Aften.

Den Løn, som Postmanden faar, er bestemt ved en for mange Aar siden fastsat Taxt, som retter sig efter Vejens Længde og Aarstiden. Den udgjør i Nordgrønland i Juni, Juli og Avgust, samt i Sydgrønland hele Aaret om, saa længe Post kan sendes, 50 Øre pr. Mil for hver Kajak, naar der sendes to, og 75 Øre pr. Mil, naar der kun sendes én. I Nordgrønland faar Postmanden i de øvrige Maaneder den dobbelte Betaling, samt for en Slæde 1 Kr. pr. Mil; han skal vente 24 Timer ved hver Koloni og faar særskilt Løn, hvis han opholdes ud over denne Tid. End videre faar han et bestemt Maal Brød, hvilket dog ligesom den sædvanlige Kaffe nærmest maa regnes

som et Traktement, medens han selv fører et Stykke Spæk med sig til at leve af paa Rejsen. En anden meget efterspurgt Delikatesse er Tobak, især Skraatobak. Der fortælles om to Kajakmænd, af hvilke kun den ene var saa lykkelig at have en Stump Skraatobak, at de slog en Handel af om denne Lækkerbissen, saaledes at Ejermændene, efter at han havde brugt den hele Dagen, om Aftenen skulde overlade den til sin Kammerat, som da skulde betale den med en ny Fangercm.

Med de i det foregaaende omhandlede Kajakposter er der i Almindelighed jævnlig Brevbefordring langs hele Kysten af Grønland fra Julianchaab indtil Umanak. Paa den samme Strækning kan man faa private Kajakposter afsendte saa langt, man vil, i det der ved hver ny Koloni eller Udliggersted lejes nye Kajaker; men i Almindelighed sendes alle Breve med de forefaldende Embeds-Expresser eller med anden Lejlighed.

Om Vinteren stille Forholdene sig anderledes, og der er særlig stor Forskjel paa Samfærdselen i Syd- og i Nordgrønland. I Sydgrønland er i Vintertiden saa godt som al Forbindelse standset, og der sendes slet ingen Poster mellem Kolonierne, men vel mellem hver Koloni og de fleste af de til dens Distrikter hørende Udsteder indbyrdes. Vejret er nemlig dér paa denne Aarstid meget ustadigt med idelige Storme og en overordentlig Mængde Sne. Ved de aabne Kyster, hvor det oprørte Hav aldrig fryser til, er Sejladsen yderst farlig i denne Del af Aaret med de korte og mørke Dage, og selv imellem Øerne og paa Fjordene ligger Isen saa usikkert, at den ingen Nytte gjør, men kun medfører, at de indre Farvande ikke en Gang kunne passeres med Baade. I Nordgrønland hersker der derimod om Vinteren strengere Kulde og stadigere Vejr, som bringer fast Islæg, og man har derfor ved Hjælp af Hundeslæder en hurtig og let Forbindelse imellem de derværende Kolonier. Tiden, da Slæderejserne begynde, er dog meget forskjellig og retter sig efter Farvandenens Beskaffenhed. Paa de indre Farvande i Egedesmindes Distrikt, paa Sydøstbugten ved Kristianshaab og især paa Umanaks Fjord ligger Isen sikrest og længst, og paa den sidst nævnte Fjord kan man næsten uafbrudt kjøre fra November til Juni. Men i Almindelighed er den bedste Forbindelse fra den Tid, da Dagene begynde at længes, til ind i April og Maj Maaneder. Den 50 Mil lange Strækning imellem Upernivik og Umanak befares kun én Gang om Aaret af de tidligere omtalte Slædeposter i Februar Maaned. Imellem Umanak og de sydligere Kolonier i Nordgrønland er der derimod flere Gange hver Vinter Forbindelse med Slædeposter.

Medens der imellem Kolonierne øst for Diskobugten

er regelret Forbindelse med Slæder hver Vinter, ligger Godhavn paa Disko mere afsondret paa denne Aarstid, fordi Isen ikke er sikker nok for Rejser til de andre Kolonier, men til enhver Tid kan bryde op. Det kan hænde endog i Februar, at man om Dagen kan kjøre i Skæde og om Aftenen, efter at være kommen hjem, se, at al Isen, som man kjørte over, er dreven bort. Forbindelsen er derfor meget sparsom om Vinteren, og i enkelte Aar har der endog slet ingen kunnet finde Sted.

**III.** Af de grønlandske Befordringsmidler er *Kajaken* det netteste, formaalstjenligste og hurtigste Fartøj, der flyder paa Vandet. Den er omtrent 2 Fod bred og omtrent 9 Gange saa lang, og den har kun Plads til én Mand. Da den kun bygges af Pindeværk, der overtrækkes med godt udblødt og udstrammede Skind, er den saa let, at Grønlænderen, naar han gaar i Land, kan tage den med sig ved at bære den under Armen eller paa Hovedet. Aaren er meget kort med to Blade, som netop naa Vandet. Til en Grønlænderes Udstyr, som gaar ud med sin Kajak, hører end videre en Vandskindspels, der slutter aldeles tæt, saa at kun Mandens Ansigt er frit. Kajakens Brug fordrer ikke alene stor Øvelse, men forudsætter en fra Barndommen tilvant Færdighed og Kjendskab til de mange Farer af forskjellig Art, der kunne møde. Der gives visselig Evropæere, som have opnaact Færdighed i at ro i Kajak; men derfra er der dog et langt Spring til, hvad en Kajakmand maa være belavet paa. Det gjælder jo ikke blot om at kunne udføre Kajakroingen som Kunststykke, men om at kunne rede sig ud af alle Slags Farer paa Rejserne langs en mennesketom Kyst og i et med Is opfyldt Farvand.

Alene det at komme i og ud af Kajaken, at lande, hvor Drivisen ruller i Brændingen imod Kysten, at bære Kajaken paa Hovedet eller under Armen over den tynde, glatte og nydannede Is, springe med den fra det ene Stykke Drivis til det andet, og saa atter komme i den for at ro over de aabne Steder, viser Grønlændernes Dygtighed til at tumle med Kajakerne. Det er dog især paa Jagten, at Farerne møde, og det er en almindelig Færdighed, der kræves af en dygtig Fanger, at kunne „gaa rundt“, d. v. s. kæntré, vende Bunden af Kajaken i Vejret, medens Mandens Hoved vender lige ned ad, og saa atter at rejse sig paa den anden Side. Da Kajaken anvendes overalt, hvor Havet er aabent, ere Sydgrønlænderne og Indbyggerne paa de Steder i Nordgrønland, hvor der mest findes aabent Vand, de dygtigste Kajakroere, medens man paa de Steder, hvor Havet er tillagt med Is, altsaa om Vinteren i Nordgrønland, almindeligst bruger Hundeslæden.

*Hundeslæden* er ligesom Kajaken et Vidunder af

simpel og formaalstjenlig Bygning. Over to, henved 6 Fod lange, og 6 Tommer høje Lægter, som beslaas med Ben eller med Jærn og danne Gængerne, lægges de smalle Tværbrædder, som danne Sædet, medens der bagtil føjes to, for neden krumme, 4 Fod lange Træstykker, som dels bruges til Ryglæn og dels til at holde sig i, naar man maa løbe efter Slæden for at styre den bag fra. De forskellige Dele blive ikke slaede sammen med Søm, hvad der ikke vilde kunne holde det mindste paa Rejserne, men surres sammen med tynde, yderst stærke Remme af Sælhundskind, hvorved Slæden faar en saadan Bøjelighed, at den kan taale de mange Stød og den drøje Medfart, den maa lide paa Rejserne.

Remmene ere fæstede med Ringe og Knapper af Ben til Seletøjet for Hundene. Disse løbe frit 4—5 Alen forud, trække hver i sin Rem og styres uden Tømme kun med den 10 Alen lange Pisk. Til at styre dem hjælper end videre Basen, Formanden for Spandet. Den er særlig kjendt med de Tegn og Tilraab, som Grønlænderne bruge, den holder Liv i de andre Hunde, naar den selv er flink, og den optræder i alle Henseender som deres Herre. Naar en af Hundene ikke gaar godt, og naar Basen faar et Smæk, ser den strax, hvad der er i Vejen, den springer hen, griber Synderen i Nakken og rusker ham saa eftertrykkelig. Men man maa vel vogte sig for uforsvarende at slaa den; thi saa banker den øjeblikkelig hele Flokken igjennem, og inden den har faaet dette afgjort, kommer man ikke til at kjøre videre.

De indfødte Grønlændere kjøre sjældent med flere end fire eller sex Hunde; men Evropæerne og enkelte blandede Udliggere ere saa store paa det, at de undertiden have tolv, ja! sexten Stykker for Slæden, naar de komme kjørende.

Hundenes Pasning volder ingen Møje. De maa lade sig nøje med Affaldet fra Jagten eller selv søge at skaffe sig nogen Føde; thi det eneste, deres Herrer traktere dem med, er Prygl. For nogle Aar siden var der i Nordgrønland 2000 Hunde og 300 Slæder; som et passende Læs for 8 Hunde regnes 500 Pund.

Slædekjørselen sker helst over Havisen, men det er dog ikke sjældent, især naar Isen paa sine Steder er usikker, at man maa tage over Land; for at gjøre dette maa man være godt kjendt med Vejen. Grønlænderne følge altid Aar for Aar det samme Spor og kunne nøje finde hver lille Bugt og Svingning, hvor andre ikke kunne se det mindste Kjendemerke. Naar man tager Hensyn til de Veje, ad hvilke man skal kjøre, maa det kaldes en let og hurtig Maade, hvorpaa man ved Hjælp af Hundeskeden kan rejse over de paa store Strækninger ubeboede, grønlandske Kyster. Er man godt kjørende og er Vejen jævn,

kan man tilbagelægge henved 4 danske Mil i Timen, og selv med de Hindringer, som Rejserne sædvanlig frembyde, kan man gjøre Regning paa en Fart af omtrent 1 Mil i Timen. Dette er uægtelig en meget god Fart; thi selv i et civiliseret Land vil man jo ikke, naar Rejsen gaar over Skruois og ubandede Steder, kunne opnaa en saa stor Hurtighed.

Europæerne lære i Almindelighed ret godt at omgaaes og at kjøre med Hundene; men man maa undres over den Færdighed, hvormed Grønlænderne forstaa at styre Hundene og Slæden ad Veje, hvor enhver anden vilde have svært ved at komme frem til Fods. Naar Slæden skal ned ad farlige og stejle Skrænter, sætter Grønlænderen Stropper af tykt Tovværk omkring Mederne, Hundene holdes om fornødent bag ved Slæden og forstaa da at holde igjen ved at sætte Benene imod, eller det ene Forben bindes op paa dem, medens Kusken løber bag efter Slæden og af og til hænger sig fast i Opstanderne for at stoppe Farten. Naar Grønlænderen skjønner, at det værste Stykke er overstaaet og at Sneen synes at ligge jævnt ned ad Resten, sætter han sig atter paa Slæden og lader Hundene løbe til. De fare da hovedkulds ned ad Fjældet med god Jærnbane-fart, og denne standser til sidst ved, at de vikle sig ind i Seletøjet og slæbes bag efter Slæden, indtil det hele endelig ruller ned i den dybe Sne ved Foden af Bakken.

Kan man ikke undgaa en Revne i Isen, søger man at bringe Slædemedernes Snuder over den, og, naar Slæden kan række fra den ene Iskant til den anden, lader man Hundene løbe over, en ad Gangen, eller man lader Hundene springe over med slappe Remme og trækker derpaa rask til, medens Kusken giver Slæden et Stød og med det samme selv sætter over Revnen. Kommer man paa tynd og usikker Is, sprede Hundene sig i Følge et af Kusken givet Tegn saa langt fra hverandre som mulig, for at Tyngden kan fordele sig, og saa gaar det i strygende Fart hen over Isen, medens denne gynger under Slæden. Ved Strømsteder og over skjør og usikker Is kjører man gjerne med lange Lægter, der ere surrede under Gængerne, saa at disse derved forlænges flere Alen. Det er sjældent, at der sker Ulykkestilfælde paa disse Slæderejser, langt sjældnere end ved Kajakfarterne. Den lette og hurtige Bevægelse af Hundene og Slæden bevirker, at man ligefrem ikke faar Tid til at falde igjennem. Er en Rende i Isen alt for bred til at kjøre over, hugger Grønlænderen en stor Isflage ud, og paa denne sejler han saa med sin Skede over det aabne Vand. *Giesecke* fortæller i sin Dagbog om to Grønlændere, der befordrede en Postexpres fra Hunde-Eiland til Godhavn, at de kjørte i Skede med deres Kajakker hos sig for at kunne bruge disse til at sætte

over de aabne Huller og Render, der fandtes i den stærkt brudte Is paa Diskobugten.

Paa Slæderejserne er en „Tok“ eller en Stav, i hvilken et 2 Tommer bredt, skarpt Stykke Jærn er sat fast, et uundværligt Hjælpemiddel. Den anvendes blandt andet til at prøve Isens Brugbarhed, hvor denne er tvivlsom, i det Grønlænderen da gaar foran Slæden og føler sig frem. Naar det gjælder om at komme fra Isen op paa Land, hvor der ved Vandets Stigen og Falden langs Strandkanten har dannet sig en Vold af Is paa en halv Snes Fods Højde, „tøkker“ Grønlænderen Huller i denne Ismur, kryber først selv op og hjælper Resten efter sig.

Grønlændernes tredje Befordringsmiddel, *Umiaken* eller *Konebaaden*, kan ogsaa hjælpe til at skaffe Efterretninger fra Koloni til Koloni; thi den er uundværlig for Grønlænderne paa deres Rejser til deres Sommersteder. Konebaaden ros kun af Kvinder og styres i Reglen af en gammel Mand. De unge Mænd følge i Kajaker og hjælpe imod Strøm og Is, imod pludselige Vindstød og paa mange andre Maader. Derimod vilde en Fanger finde det at være en Fornedrelse, om han selv skulde sætte sig i en Konebaad for at styre eller ro, da der ikke hører saa stor Dygtighed dertil som til at ro Kajaken. Det højeste, han vilde gjøre, skulde da være at tage Røret, naar en overhængende Fare maatte gjøre det yderst nødvendigt.

Naar Grønlænderne om Foraaret i Konebaaden flytte ud til deres Sommersteder, til Teltlivet og Rensjagten, mødes de fra forskellige Kolonier paa de samme Teltpladser, og der rører sig da her et Liv, som man ikke venter at finde i Grønland. En Baad kommer ind, ladet med Fuglægg og Dun, og en anden med Fisk, i en tredje kommer et Par Grønlænderfamilier sejlene, omgivne af Kajaker, medens andre Kajaker bringe feldede Sælhunde ind. Forskjellen mellem Livet om Vinteren i Jordhytterne og Livet om Sommeren i Teltene, imellem Farerne om Vinteren paa Havet og Rensjagten, der ligefrem er

„Sport“ for Grønlænderne, Sammenkomsten med Folk fra andre Steder, alt dette har stor Indflydelse paa Grønlændernes livlige Sind. Saa ere de rigtig oplagte til at fortælle, og Rygterne om alt det mærkværdige, der er sket ved Kolonierne, kunne paa denne Maade naa fra en Koloni til en anden endog længe før, den derom med Posten afsendte Efterretning naa dertil. Men til egentlig Postforsendelse bruges Konebaaden slet ikke, kun Kajaken eller Hundeslæden.

I det foregaaende er der givet en Fremstilling af Maaden, hvorpaa der gaar Post til og fra Grønland, og af Maaden, hvorpaa Posten befordres i selve Landet. Postens Komme her til Danmark sker paa en temmelig umærkelig Maade; naar Postembedsmanden en skjønne Dag i Kjøbenhavns Brevpakker træffer en hel Del Breve, der ere ufrankerede — grønlandske Frimærker findes ikke, da Besørgelsen der oppe sker gratis — men forsynede med et Stempel fra den kgl. grønlandske Handel, da véd han, at der er kommen Post fra Grønland. — At der vil ske synderlige Ændringer i de grønlandske Postforhold, er der ingen Udsigt til; thi selv om der ogsaa kommer til at gaa flere Skibe fra Evropa til Grønland, er dette kun den ene Side af „det grønlandske Postvæsen“. En hyppigere Forbindelse i selve Grønland er der ikke nogen videre Grund til at antage for mulig; thi man maa jo huske, at Befolkningen i hele Landet ikke udgjør mere end 10,000, og en saa ringe Befolkning kan heller ikke gjøre Krav paa en større indbyrdes Forbindelse, end den allerede har. Den danske Styrelse har ved Indrettelsen af det grønlandske Postvæsen vist stor Forstand og Omtanke; thi den har brugt de forhaandenværende Hjælpemidler og derved uddannet et System, som arbejder sikkert og paaideligt. Den fortjener derfor ogsaa den største Paa-skjønnelse derfor, og særlig fra dem, der ønske, at det naive, grønlandske Folk maa delagtiggjøres i de civiliserede Folks Goder.

## Nysibirien,

af P. Lauridsen, Lærer.

Nysibirien har i de senere Aar gjentagne Gange været sat som Maal for europæiske Polargranskninger, uden at det dog endnu er lykkedes at naa dette Maal. 1871 skulde saaledes Baron v. *Heuglin* og Kaptajn *Melson* paa Damp-

skibet „*Germania*“ have søgt at sejle over det sibiriske Polarhav til Jeniseis Munding og derfra til den nysibiriske Oflok; men det vanskelige Isaar og Skibets ringe Dampkraft hindrede dem i at trænge igjennem Stræderne ved